

oktober 1893

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Brevet er ufuldstændigt; mangler sin begyndelse. Hannover beder i brev dateret 21/10-1893 Rohde om at brænde hans forrige brev. Det kan være dette ufuldstændige brev, der menes. I sit brev à 23. oktober 1893 svarer Rohde på Hannovers bekymringer angående ansættelsen ved Kunstindustrimuseet, som diskuteres her.

Omtalte personer:

Henry de Groux

Eugène Delacroix

Maurice Denis

Victor Hugo

Pietro Krohn

Gustave Moreau

Richard Muther

Célestin Nanteuil

Edmond Sagot

Jan van Eyck

Léon Vanier

Oscar Wandel

Johan Peter Wildenrath

Margrethe Wildenrath-Krabbe

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Hannover skriver hjem fra Paris. Han bruger sin tid på Louvre, i kobberstiksamlingen og på Cluny-museet, hvor han har genoptaget sine keramiskstudier. Han studerer især Delacroix, Victor Hugos tegninger, Gustave Moreau, Célésstin Nanteuil og Henry de Groux, og opholder sig sjældent på byens caféer. Byens kunstskatte kan ikke helt sammenlignes med den italienske kunst, der greb ham på en stærkere måde. Hannover håber at blive i Paris i tre måneder, han har på fornemmelsen at det er sidste gang i længere tid at han er udenlands. Han er utilfreds med sine fremtidsudsigter: Han har takket nej til et ufordelagtigt tilbud om at blive bibliotekar ved Kunstindustrimuseet. Oscar Wandel har kritiseret illustrationerne i Hannovers seneste udgivelse. Økonomien har kun tilladt Hannover at udstyre publikationen med zinkætsninger i stedet for fotogravurer, hvis kvalitet er bedre. Hannover mener ikke at Kunstforeningen, som har udgivet bogen, kan forlange bedre, når de ikke har investeret mere i udgivelsen. Hannover har endnu ikke modtaget andenkorraturen af en publikation af Richard Muther. Han planlægger at anmelde den i Politiken, som han i samme åndedrag kritiserer. Han har triste efterretninger fra fru Wildenrath, som han sætter højt. Wildenrath vil ikke skilles fra hende, og nægter nu også at finansiere hendes hotelophold. Hannover beder Rohde holde tæt om hans dårlige humør, da han ikke bryder sig om medlidenhed fra andre. Han glæder sig til at høre fra Rohde igen.

TRANSSKRIFTION

[3]

Byer. Jeg er aldrig paa denne Rejse bleven saaledes greben, som jeg i sin Tid blev det i Italien. Jeg har næppe et Minut glemmt, at jeg var "Kunst-historikeren", og at jeg var kommen her for at udfylde Huller i mine Kundskaber. Min Note-bog var mig aldrig ude af Haanden. Men i det sixtinske Kapel var jeg mange Gange og glemte altid at skrive. Men naar man blot vil lade være at hævde den nederlandske Kunsts Side-stilling med den italienske, saa er den jo dejlig, og navnlig v. Eyck er Himlene nær. Her i Paris driver jeg om saa temlig uden Kompas. Jeg har forsøgt at skrive noget og har opgivet det og søger nu blot at faa det mest

mulige set. Jeg er meget i Kobberstiksamlingen og meget i Louvre, meget paa Quayerne (hvor der intet er at finde) og aldrig paa Caféer. Jeg studerer lidt af alt mellem Himmel og Jord, thi jeg har den Forudfølelse, at det bliver sidste Gang for lange Tider, jeg er ude at rejse. Jeg har gjenoptaget gamle Studier over Keramik i Cluny og Louvre for at have noget at tære paa, naar jeg kommer hjem; jeg har studeret Afficher hos Sagot og Henry de Groux hos Vanier; jeg har skrevet til Denis for at faa Lov at se hans Arbejder; jeg spekulerer paa Gustave Moreau; har gennemgaaet Hugos Tegninger i Nationalbibliotheket og katalogiseret Celestin Nanteuil. Det er fremdeles Delacroix, der optager mig, og jeg skal i Lag med meget, meget andet; det er

[4]

først tiende Dag i Dag, jeg er her, og i tre Maaneder haaber jeg at kunne holde ud. Det ser forresten meget sort ud for mig i Fremtiden, og jeg er sommetider ved at tabe Modet. Jeg faaer næmlig efter al ..g Sandsynlighed ingen Stilling ved Museet. De ved, jeg i sin Tid besvarede en Forespørgsel om mine Vilkaar for Overtagelsen af Bibliothekarpladsen derhen, at jeg vilde have 1000 Kroner for et nærmere bestemt Antal Arbejdstimer og under Forudsætning af en Assistent ved min Side. Man fandt den Gang Forlangendet meget beskedent. Men efter at være komne under Vejr med Aarsagen til min Ansøgning om denne Plads har d'Hrr. formodentlig tænkt sig det sandsynligt, at jeg maatte modtage ethvert Slags Tilbud, og det Tilbud, jeg forleden Dag modtog fra dem, gik ud paa, at jeg for disse 1000 Kroner ikke alene skulde være Bibliothekar uden Assistent, men ogsaa gjøre Tjeneste som Museets Assistent.

Jeg fandt Tilbudet saa sjofelt, at jeg ikke vilde have respekteret mig selv, om jeg havde modtaget det, og jeg svarede ganske kort, at jeg afslog det paa det mest bestemte, da jeg betragtede det som et Brud paa alle Ord og Aftaler. Naa, saa fik jeg omgaaende Brev fra Krohn, at han

[5]

endnu haabede, jeg vilde modtage Tilbudet, men at han i modsat Fald vilde søge at udvirke, at jeg alligevel blev ansat som Bibliothekar paa de oprindelige Vilkaar. Jeg agter ikke at røre mig mere i denne Sag, og d'Hrr. maa nu komme til mig, hvis de endnu ønsker mig til Museet.

Af flere Glæder, jeg har haft, kan jeg nævne den, at Wandel har udtalt sin Misfornøjelse over Billederne i min Bog.¹ Jeg antager, denne har kostet mig rigelig dobbelt saa meget, som Kunstforeningen har givet mig for den, saa det var mig virkelig umulig at tilbyde Foreningen at give den Fotogravurer i Stedet for Zinkætsninger, hvis uheldige Egenskaber vi nemt kan enes om. Men Wandel taler i sit Brev med Angst om, hvad "Medlemmerne vil sige". Jeg har anbefalet ham at svare, at de virkelig ikke kan forlange noget bedre for den ene Krone, som hvert Exemplar koster Foreningen, og at endelig er der jo da ogsaa foruden Billederne Texten. Anden Korrektur af Muthers Artikel² er ved et Tilfælde, der ligner en Tanke, ikke kommen mig i Hænde. Hæftet er allerede under Trykning og skal udkomme i Slutningen af denne Maaned. Jeg vil foretrække at anmelde det i "Politiken" frem for at oversætte det.

[6]

Å propos om samme Blad, saa omtaler De det altid, som om det var mig, der var

Bladets Redaktør. Herregud, jeg har en Gang
"haft den Ære etc."; det er vist desværre
meget tvivlsomt, om jeg har den mere.
Forresten begriber jeg ikke, man ærgrer sig
mere over, hvad der staar i "Politiken" end
i hver anden Avis; mit Hjærte banker
i hvert Fald ikke mere for dette
Blad, som jeg hver Dag faaer tilsendt og
næsten aldrig læser. –
Fra min lille stakkels Frue triste Breve.
W. modsætter sig Skilsmissen og vil ikke
en Gang betale hendes Ophold paa Hotellet.
Jeg holder meget af hende.
Gaa nu ikke efter dette Brev, hvis
Stemning maaske ikke er videre lystig, ud
og fortæl Folk om den fortvivlede Mand,
jeg er. Der er ikke noget saa ydmygende for
mig som "Folks" Medlidenhed med mig.
For Dem skal jeg ikke gjøre en Røverkule
af mit Hjærte efter at have .aabnet det
saa ganske for Dem, men andre skal ikke
vide andet, at jeg befinder mig, som jeg
altid har befundet mig og er paa ret Køl
igjen.
Skriv snart til mig igjen. Deres Breve er
Manah i min Ørken.
Deres hengivne
Emil Hannover

¹ Emil Hannover "Maleren Christen Købke. En studie i dansk kunsthistorie", Kunstforeningen, 1893.

² Der er sandsynligvis tale om Georg Hirth og Richard Muther "Meister Holzschnitte aus vier Jahrhunderten", G. Hirths Kunstverlag, 1893.

Byer. Jeg er aldrig paa denne Rejse bleven
saaledes greben, som jeg i sin Tid blev det i Italien.
Jeg har næppe et Minde paa, at jeg var "Kunst-
historiker", og at jeg var kommen her for at
indsygge Høllen i mine Kunstskaber. Min Note-
bog var mig aldrig inde af Haanden. Men i det
italienske Kapel var jeg mange Gange og glænte
altid at skrive. Men naar man blot vil lade
være at hælde den nederlandiske Kunsts Side,
stilling ved den italienske, saa er den jo
digelig, og navnlig v. Bygget er Høllens mere.

Her i Paris driver jeg om saa temmelig uden
Kampas. Jeg har forsøgt at skrive noget og har
opgivet det og søger nu blot at faa det mest
mulige set. Jeg er meget i Kobberstiksamlingen
og meget i Louvre, meget paa Chaussees (hvor
der intet er at finde) og aldrig paa Cafier. Jeg
studerer lidt af alt mellem Himmel og Jord,
thi jeg har den Følelse, at det bliver
sidste Gang for lange Tider, jeg er ude at rejse.
Jeg har gjenoptaget gamle Studier over Keramik
i Clugny og Louvre for at have noget at tale
paa, naar jeg kommer hjem; jeg har studeret
afficher hos Fayot og Henry de Graux hos
Vassier; jeg har skrevet til Denis for at faa
Lov at se hans Arbejder; jeg spekulerer
paa Gustave Moreau; har gjenmænd
Nijes Tegninger i Nationalbibliothek og
katalogiseret Celestin Nanteuil. Det er
frøntales Delacroix, der optager mig, og jeg
skal i Dag med meget, meget andet; det er

1 / først tiende Dag i Dag, jeg er her, og i tre
maaneder haaber jeg at kunne holde ud.

Det ser forresten meget sort ud, for
mig i Fremtiden, og jeg er sammestid med
at tabe noget. Jeg faar nemlig efter al
den Sandsynlighed ingen Stilling ved Museet.
Da ved, jeg i sin Tid besvarede en Forespørgsel
om mine Villkaar for Overtagelsen af Bibliot.
Althauspladsen derhen, at jeg vilde have 1000
Krooner for et nærmere bestemt Antal Ar-
bejdstimer og under Forudsætning at en
Assistent ved min Side. Man fandt den
gang Forlangendet meget beskeden. Men
efter at være kommen under Vejs med der-
sagen til min Ansøgning om denne Plads
har D'Her. formodentlig tænkt sig det
sandsynligt, at jeg maatte modtage et
hvert Slags Tilbud, og det Tilbud, jeg forleden
Dag modtog fra den, gik ud paa, at jeg
for disse 1000 Krooner ikke alene skulde
være Bibliothekar uden Assistent, men
ogsaa gøre Tjeneste som Museets Assistent.
Jeg fandt Tilbudet saa sjofelt, at jeg ikke
vilde have respekteret mig selv, om jeg
haavde modtaget det, og jeg svarede ganske
kort, at jeg afsløj det paa det mest
bestemte, da jeg betragter det som et Brev
paa alle Ard og Aftaler. Naa, saa fik
jeg omgaaende Brev fra Krohn, at han

5
end nu haabede, jeg vilde modtage tilfældet, men
at han i mænskat Tald vilde søge at indvirke,
at jeg alligevel blev ansat som Bibliotekar
paa de oprindelige Villkaar. Jeg agter ikke at
være mig mere i denne Sag, og d' Haar. maa nu
komme til mig, hvis de end nu ønsker mig
til ansætt.

af flere Glæder, jeg har haft, kan jeg nævne den,
at Wandsbøl har udstalt sin Misforståelse
over Billeterne i min Bog. Jeg antager, denne
har kostet mig rigelig Løbbelt saa meget,
som Kunstforeningen har givet mig for den.
Saa det var mig virkelig uendelig at tillyste
Foreningen at give dem Fotogrammer i
Stedet for Zinkatsamlingen, hvis uheldige
Egenskaber vi end kan eris om. Men
Wandsbøl taler i sit Brev med Argvænksomhed,
hvad de Medlemmerne vil sige. Jeg har anbefalet
ham at svare, at de virkelig ikke kan for-
lange noget bedre for den ene Krone, som hvert
Exemplar koster Foreningen, og endelig en
jo da ogsaa for de Billeternes Texter.

Anden Korrektion af Nythørs Artikel
er ved et Tilfælde, der ligner en Tanke, ikke
kommen mig i Hænde. Hæftet er allerede
under Trykning, og skal udkomme i Slutningen
af denne Maaned. Jeg vil fortrække at an-
melde det i "Politikeren" frem for at oversætte
det.

6 //
À propos our samme Blad, som omtaler
De det altid, som om det var mig, der var
Bladets Redaktør. Men jeg, jeg har en Gang
"haft den Ære etc." i det er vist der være
meget tvivlsomt, om jeg har den mere.
Forresten beprøver jeg ikke, man erpreer sig
mere over, hvad der staaer i Politiken end
i hver anden Avis; mit Hjerte banker
i hvert Fald ikke mere ~~for~~ for dette
Blad, som jeg hver Dag faar tilsendt og
næsten aldrig læser. —

Ha min lille stakkels lille triste Brev.
W. motaetter sig Skilsmissem og vil ikke
en Gang betale hendes Ophold paa Hotellet.
Jeg holder meget af hende.

Gaa nu ikke efter dette Brev, hvis
Stemning maaske ikke er videre lystig, til
og fortal Folk om den fortvivlede mand,
jeg er. Der er ikke noget saa ydmygende for
mig som "folks" medlidenshet mod mig.
For dem skal jeg ikke gjøre en Røvertale
af mit Hjerte efter at have faaet det
saa ganske for dem, men andre skal ikke
vide andet, at jeg bespøtter mig, som jeg
altid har befundet mig for paa det Køl
igjen.

Skriv snart til mig igjen. Deres Brev er
manak i min Gæben.

Deres hengivne

Emil Marmore